

Lasten toiminnanohjaamisen tukeminen ryhmässä

Tiivistelmä

Lasten toiminnanohjaamisen taitojen tukemiseen tarkoitettua Etsivät-harjoitusohjelmaa on kehitetty Niilo Mäki Instituutin ja Jyväskylän perheneuvolan Lastentutkimuslinikalla seitsemän vuoden ajan erilaisissa kuntoutusryhmissä. Etsivät-harjoitusohjelma on tarkoitettu 9–11 -vuotiaille lapsille, joilla on hankaluuksia toiminnanohjauksessa. Harjoitusohjelman tavoitteena on toiminnanohjauksen vahvistaminen opettamalla lapselle toiminnanohjauksen vaiheet sekä vahvistamalla metatiedon ja -taidon roolia työskentelyprosessissa.

Menetelmän kuvaus

Etsivät-harjoitusohjelman tavoitteena on toiminnanohjauksen vahvistaminen opettamalla lapsille toiminnanohjauksen vaiheet: tavoitteiden asettaminen, toimintasuunnitelman tekeminen, suunnitelman suorittaminen ja sen aikana tapahtuva tunteiden säätely sekä toiminnan arviointi. Lisäksi harjoitusohjelmassa opetetaan lapsia ohjaamaan omaa toimintaansa puheen avulla ja vahvistamalla metatiedon ja -taidon roolia työskentelyprosessissa. Tavoitteena on lapsen itsetuntemuksen ja minä-pystyvyyden vahvistaminen, metakognitiivisten taitojen edistäminen sekä ryhmässä harjoiteltujen taitojen siirtäminen arkeen.

Etsivät-harjoitusohjelma koostuu kahdestakymmenestä tapaamiskerrasta, joihin on suunniteltu tarkka ohjeistus ja tehtävät. Valmis toimintamalli helpottaa ryhmäkuntoutusmallin toteuttamista ja käyttöönottoa. Jokainen tapaaminen kestää 1,5 tuntia.

Etsivät-harjoitusohjelmassa on tärkeää tehdä yhteistyötä lapsen vanhempien sekä opettajien kanssa. Yhteistyö on tärkeää, jotta myös muut aikuiset voivat omalla toiminnallaan tukea lapsen tavoitteita ja käyttää ohjaamisessa samoja periaatteita kuin kuntoutusryhmässä ja siten vahvistaa ryhmässä harjoiteltujen asioiden siirtymistä arkeen sekä koulussa että kotona.

MENETELMÄN SOVELTAMINEN

Käyttötarkoitus

Etsivät-harjoitusohjelma on tarkoitettu 9–11 -vuotiaille lapsille, joilla on hankaluuksia toiminnanohjauksessa. Ajatteluprosessien rauhallisen kuvaamisen ja rauhallisen työskentelytavan vuoksi menetelmä ei kuitenkaan sovellu lapsille, joilla on toiminnanohjauksen rinnalla ylivilkkautta tai motorista levottomuutta, sillä he voivat kokea sen liian hitaasti eteneväksi.

Soveltamiseen tarvittavat resurssit

Etsivät-ryhmän tapaamiset on hyvä pyrkiä järjestämään viikoittain samaan aikaan ja samassa paikassa. Tilan olisi hyvä olla riittävän neutraali ja rauhallinen. Tapaamisten suositeltu kesto on 1½ tuntia ja paikalla olisi hyvä olla kaksi ohjaajaa. Lapset, joilla on toiminnanohjaamisen vaikeuksia tarvitsevat aikaa miettiä ja jäsentää ajatteluaan ja toimintaansa. Sen vuoksi kiireettömän ilmapiirin säilyttämisestä on hyvä huolehtia. Ryhmän ohjaajan on hyvä varata riittävästi aikaa myös ennen ja jälkeen tapahtumien läpikäymiseen ja harjoitteiden soveltuvuuden arvioimiseen.

Menetelmän soveltamisessa on otettava huomioon

Ryhmän kokoamiseen on varata aikaa, jotta kunkin lapsen toiminnanohjauksen haasteet sekä muut mahdolliset kognitiiviset vaikeudet tulevat huomioiduiksi ryhmiä koottaessa. Vertaisryhmäkokemuksen saaminen on tärkeä osa ryhmässä harjoittelua ja sen vuoksi ryhmien muodostamista olisi hyvä miettiä sekä lapsen että ryhmän näkökulmasta. On tärkeää, että lapset ovat taidoiltaan saman tasoisia, eikä yksi lapsi ole ryhmässä muita heikompi tai taitavampi. Myös lapsen lukutaito on hyvä huomioida ryhmiä koottaessa. Vaikka harjoitusohjelmaan kuuluvat kirjalliset ohjeistukset eivät ole pitkiä, heikko peruslukutaito voi muodostua haasteeksi. Lisäksi vanhempien ja opettajien sitoutuminen on hyvä varmistaa ennen harjoitusohjelman aloittamista.

Kokemuksia menetelmästä

Etsivät-harjoitusohjelmaan osallistuneiden lasten toiminnanohjauksen ja tarkkaavuuden taitojen edistymistä on seurattu Niilo Mäki Instituutissa vanhemmille ja opettajille suunnatuilla kyselylomakkeilla. Harjoittelun jälkeen lapsilla oli vanhempien ja opettajien arvion mukaan vähemmän tarkkaavuuden ja toiminnanohjauksen pulmia kuin aikaisemmin. Näiden havaintojen mukaan lapsien voidaan katsoa hyötynneen Etsivät-harjoitusohjelmasta.

Kouluissa Etsivät-ryhmiä ovat toteuttaneet pääsääntöisesti erityisopettajat, psykologit ja toimintaterapeutit, jotka työssään ohjaavat lapsia, joilla on toiminnanohjaamisen vaikeuksia. Opetustoimen henkilöstölle suunnattuun Opetushallituksen rahoittamaan täydennyskoulutukseen osallistuneiden kokemukset Etsivät-ryhmien vetämisestä ovat olleet pääsääntöisesti myönteisiä. Palautteen perusteella materiaalia on pidetty toimivana ja menetelmän on koettu tarjoavan konkreettisia työvälineitä ja ideoita omaan työhön ja sen kehittämiseen sekä tukevan eri ammattilaisten yhteistyötä.

LISÄTIEDOT

Menetelmän toteuttaja

Niilo Mäki Instituutti

Kumppanitahot

Jyväskylän kaupungin perheneuvola
Jyväskylän yliopisto

Yhteyshenkilö

Maria Haakana
Niilo Mäki Instituutti
tiedotus@nmi.fi